

Кравчук, О. Бондаренко М. Колабораційна діяльність: аналіз нової статті 111-1 КК. ГО «Вектор прав людини». Київ, 2022.
<http://hrvector.org/podiyi/22-03-20-mbo>

Олексій Кравчук

суддя Вищого антикорупційного суду
д.ю.н., доцент

Марина Бондаренко

суддя Дарницького районного суду м. Києва
к.ю.н.

КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: АНАЛІЗ НОВОЇ СТАТТІ 111-1 КК

З березня Верховною Радою України прийнятий і 15 березня 2022 р. набув чинності Закон № 2108-ІХ¹, яким включено до Кримінального кодексу України (далі – КК) нову статтю 111-1 “Колабораційна діяльність”, що охопила значну кількість складів кримінальних правопорушень щодо співпраці з державою-агресором. По суті це різні склади кримінальних правопорушень, хоча деякі з них, конкурують між собою та з існуючими раніше складами.

Уже в перші дні дії нової статті 111-1 КК, за повідомленнями в пресі, були зареєстровані провадження за фактами учинення цих злочинів.

Насправді, Україна саме останні вісім років потребувала визнання окремих видів колабораційної діяльності незаконними на рівні кримінального закону.

За загальним визначенням, колаборант співпрацює з окупаційною владою на шкоду власній країні.

До статті, яка встановлює кримінальну відповідальність за державну зраду (ст. 111 КК), вносились зміни, розширюючи підстави застосування цієї норми, тому наразі можуть виникати труднощі у відмежуванні складів правопорушень, передбачених цими статтями.

Основною контекстуальною відмінністю можна вважати те, що колабораційні дії вчиняються винною особою вже в умовах здійсненої окупації чи агресії.

Недарма термін «колабораціонізм» вважають об’ємним, тому, мабуть, в особливій частині кримінального закону вперше з’явилась стаття з восьми частин та приміткою. При цьому майже кожна з частин містить декілька складів кримінальних правопорушень, тому можемо спрогнозувати ще багато дискусій практиків і науковців, задля покращення її змісту, та з аналізом майбутньої судової і слідчої практики.

А поки що спробуємо проаналізувати відповідні склади правопорушень у цій статті.

1. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність”.
<http://www.golos.com.ua/documents/z-2108-ix.pdf>

Об'єкт правопорушення

Об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК, є основи національної безпеки України.

З огляду на зміст ч. 8 ст. 111-1 КК, додатковим об'єктом кримінальних правопорушень є життя і здоров'я людей та право власності. Більш детально щодо можливості кваліфікації за ч. 8 ст. 111-1 КК поговоримо наприкінці статті.

Суб'єктивна сторона

Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень характеризується прямим або непрямим умислом.

У ряді складів кримінальних правопорушень за ч. 2, 5, 7 ст. 111-1 КК важливе значення має добровільність (якщо особа здійснювала відповідні дії не добровільно, а під примусом (байдуже яким), склад правопорушення відсутній).

У частині складів правопорушень важливе значення для кваліфікації має мета: за ч. 3 – мета пропаганди; за ч. 6 – мета організації та проведення заходів (або) та саме активної участі в них задля підтримки держави-агресора або уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України).

Держава-агресор

Державою-агресором за загальним визначенням є країна, яка першою застосовує збройну силу проти іншої країни, тобто тим самим вчиняє агресію.

Державою-агресором може бути визнана не лише одна країна, а група країн, в т.ч. пов'язаних між собою угодами про військову допомогу.

При кваліфікації злочинів за ст. 111-1 КК державою-агресором наразі вважається російська федерація. При цьому враховуються, зокрема, постанова Верховної Ради України від 27.01.2015 № 129-VIII², Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022³, затверджений Законом України № 2102-IX від 24.02.2022.

Тимчасово окупована територія України

З'ясування питання про те, яка територія в ст. 111-1 КК розуміється тимчасово окупованою, – є важливим для визначення дії цієї статті як кримінального закону у просторі та в часі.

Очевидно, що законодавець мав на увазі в цій статті не лише ті території, які тимчасово окупувала держава-агресор в 2022 р. Йдеться і про тимчасово окуповані раніше території – територію Автономної Республіки Крим та

2. Постанова Верховної Ради України від 27 січня 2015 року № 129-VIII «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором»

3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2>

окупованих районів у Донецькій та Луганській областях. При цьому враховуються ст. 3 Закону № 1207-VII⁴, Закон № 2268-VIII⁵ та Указ Президента № 32/2019⁶.

Відповідно злочини, вчинені починаючи з 15 березня 2022 р. на всіх тимчасово окупованих територіях, які потрапляють під склади правопорушень, передбачені цією статтею, належить кваліфікувати за ст. 111-1 КК. Звісно, що зворотної дії ці норми не мають.

Частина 1. Публічні заперечення і заклики⁷

Відповідальність за ч. 1 ст. 111-1 КК передбачається за дії у вигляді публічних висловлювань – заперечень або закликів в одній із таких форм:

- публічне заперечення здійснення збройної агресії проти України;
- публічне заперечення встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України;
- публічні заклики до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора;
- публічні заклики до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та(або) окупаційною адміністрацією держави-агресора;
- публічні заклики до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України.

Склад кримінального правопорушення є формальним, і не передбачає настання обов'язкових шкідливих наслідків таких діянь.

Ознака публічності для закликів або заперечень – визначена в п. 1 Примітки до ст. 111-1 КК. Публічним вважається поширення закликів або висловлення заперечення до невизначеного кола осіб, зокрема у мережі Інтернет або за допомогою засобів масової інформації.

У цьому випадку відповідні публічні заперечення вважатимуться кримінально караними, оскільки свідомо й публічно заперечуватимуться (спростовуватимуться або будь-яким чином применшуватимуться), а отже так би мовити виправдовуватимуться, в т.ч. серйозні порушення міжнародного гуманітарного права (т. зв. воєнні злочини).

Відповідні заклики є кримінально караними, якщо вони спрямовані загалом до співпраці з окупантом.

4. Закон України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” від 15 квітня 2014 року № 1207-VII.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

5. Закон України “Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях” від 18 січня 2018 року № 2268-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#n28>

6. Указ Президента України “Про межі та перелік районів, міст, селищ і сіл, частин їх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях” від 7 лютого 2019 рррр №32/2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/2019#Text>

7. Тут і далі заголовки до частин статті наведені коротко, для зручності. Детально склади правопорушень аналізуються в кожному з параграфів статті.

Склади правопорушення за ч. 1 ст. 111-1 КК необхідно відмежовувати від передбачених ч. 6 цієї статті, де йде мова про здійснення інформаційної діяльності та організацію і проведення заходів політичного характеру. За ч. 6 ст. 111-1 відповідальність наставатиме в разі, якщо відповідні заходи здійснюються в співпраці з державою-агресором, її окупаційною адміністрацією тощо.

Вказаний склад кримінального правопорушення відноситься до проступків, оскільки за його вчинення передбачено основне покарання у виді позбавлення права обіймати посади або займатися певною діяльністю на строк від 10 до 15 років.

Встановлюючи такий тривалий строк за санкцією статті, законодавець змінив норми ст.55 КК, що входить до Загальної частини, передбачивши можливість застосування цього покарання як основного або додаткового саме за правопорушення, передбачені ст. 111-1 КК.

Частина 2. Зайняття некерівних посад у незаконних органах

Відповідальність за ч. 2 ст. 111-1 настає за діяння у вигляді добровільного заняття некерівної посади (не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій) у будь-яких незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у т.ч. в окупаційній адміністрації держави-агресора. Щодо характеру посади, то це можуть бути фактично будь-які посади лінійних працівників в незаконних органах влади. Це можуть бути незаконні органи влади у вигляді державних органів чи органів місцевого самоврядування. Всі органи влади, утворені на тимчасово окупованій території, крім передбачених чинними законами України, є незаконними.

У цьому кримінальному правопорушенні важливим для кваліфікації є місце його вчинення – на тимчасово окупованій території України.

Ці діяння необхідно відмежовувати від суміжних складів кримінального правопорушення. Якщо йдеться про зайняття керівної посади (пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій) в таких незаконних органах влади або про обрання до таких органів, то відповідальність за таке правопорушення кваліфікується за ч. 5 ст. 111-1 КК.

Проблему може становити відмежування цього складу від суміжного складу, передбаченого ч. 7 ст. 111 КК, – добровільне зайняття посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території. Добровільне зайняття посади, що не пов'язана з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій у будь-яких незаконних органах влади – це ч. 2 ст. 111-1 КК, а добровільне зайняття будь-якої посади в незаконних судових та правоохоронних органах – це ч. 7 ст. 111-1 КК. В першому випадку ознакою спеціальної норми є відсутність відповідних організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, а в другому випадку – ознакою спеціальної норми є характер незаконного органу (судовий або

правоохоронний). На нашу думку, якщо посада, яку особа зайняла добровільно в судовому чи правоохоронному органу, не передбачає організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, правопорушення необхідно кваліфікувати за ч. 2 ст. 111-1 КК.

За санкцією цієї частини також вбачається, що це кримінальний проступок. Також у санкції статті передбачена можливість додаткового покарання у виді конфіскації майна для винної особи, що в КК не є характерним для кримінальних проступків.

Частина 3. Пропаганда в закладах освіти

Відповідальність за ч. 3 ст. 111-1 КК настає за дії у вигляді пропаганди в закладах освіти незалежно від типів та форм власності, спрямованої (законодавець формулює це як мету злочину) на сприяння:

- здійсненню збройної агресії проти України;
- встановленню та утворенню тимчасової окупації частини території України;
- уникненню відповідальності за здійснення державою-агресором збройної агресії проти України.

Це правопорушення необхідно відмежовувати від пропаганди війни (ст. 436 КК). Пропаганда війни полягає в публічних закликах до агресивної війни або до розв'язання воєнного конфлікту, а також виготовлення матеріалів із закликами до вчинення таких дій із метою їх розповсюдження або розповсюдження таких матеріалів. Оскільки пропаганда війни є більш тяжким кримінальним правопорушенням, розглядуване правопорушення за ч. 3 ст. 111-1 КК може частково виглядати як привілейований склад пропаганди війни (якщо вона має на меті сприяння збройній агресії проти України та здійснюється в закладах освіти).

Також за ч. 3 ст. 111-1 КК настає відповідальність за дії, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора в закладах освіти.

Вказаний злочин є нетяжким. Щодо цієї санкції статті хотілось би звернути увагу на строк додаткового покарання, передбачений санкцією від десяти до п'ятнадцяти років.

Частина 4. Економічна співпраця з державою-агресором

Відповідальність за ч. 4 ст. 111-1 КК настає за дії у вигляді передачі матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території та (або) збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора.

Також за цією частиною кваліфікуються дії з провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, в т.ч. з окупаційною адміністрацією держави-агресора.

Що таке господарська діяльність – визначено в ст. 3 ГКУ. Фактично під категорію провадження господарської діяльності у взаємодії з незаконними

органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, потрапляє будь-яке постачання товару, виконання робіт, надання послуг таким органам влади (окупаційній адміністрації) або державі-агресору.

Щодо місця вчинення злочину, на нашу думку, він значення не має – передача матеріальних ресурсів та провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, можуть учинятися як на тимчасово окупованій території, так і на іншій території України.

Важливо, що суб'єкт злочину за ч. 4 ст. 111-1 є загальним. Це не обов'язково громадянин України, але необхідно звернути увагу на те, що господарську діяльність здійснює суб'єкт господарювання.

У разі встановлення фактів здійснення такої господарської діяльності, необхідно визначати, хто діяв і приймав рішення від імені такого суб'єкта господарювання. Це буде, перш за все, керівник, особа, що виконує його обов'язки, або інша особа, що діяла від імені суб'єкта господарювання (під час переговорів, укладення й підписання договору, поставки товарів, робіт, послуг). Особи, що виконували технічні функції (продавці, комірники), залежно від їх умислу, можуть бути пособниками в такому злочині, або їх діяння може не підпадати під ознаки об'єктивної сторони злочину (здійснення господарської діяльності).

Вказаний злочин є нетяжким, водночас передбачене обов'язкові два додаткові покарання: (1) у вигляді конфіскації майна та (2) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком від 10 до 15 років.

Частина 5. Зайняття керівних посад, організація виборів до незаконних органів

За частиною 5 ст. 111-1 КК передбачена відповідальність за дії у формі:

- добровільного зайняття громадянином України посади, пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора,
- добровільного обрання до таких незаконних органів;
- участі в організації та проведенні незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території;
- публічних закликів до проведення таких незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території.

Щодо першого складу (добровільне зайняття посади), то йдеться про керівну посаду – пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій. Цей злочин необхідно відмежовувати від правопорушення, передбаченого ч. 2 цієї статті. У ч. 5 ст. 111-1 КК кримінальна відповідальність встановлена за очевидно більш суспільно небезпечні дії, на відміну від частини 2 цієї статті, оскільки за ч. 2 особа може

бути притягнута до кримінальної відповідальності навіть за роботу наприклад прибиральником в незаконних органах, утворених на окупованій території.

Вказане кримінальне правопорушення може бути вчинено лише шляхом дії. У складах правопорушень за ч. 5 ст. 11 (крім публічних закликів до проведення незаконних виборів і референдумів на тимчасово окупованій території) важливим для кваліфікації є місце його вчинення – на тимчасово окупованій території України. Злочин у формі публічних закликів до проведення таких незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території – може бути вчинено і поза межами тимчасово окупованої території.

Додатково слід звернути увагу, що законодавець у ч. 5 встановлює ознаку добровільності як до дій щодо зайняття посади, так і щодо обрання до певних органів влади окупанта.

Суб'єктом злочину може бути лише громадянин України.

Щодо обрання до незаконних органів влади, то йдеться про випадки, коли створені незаконні органи утворюються виборним шляхом – як прямими (коли обрання здійснюють виборці), так і непрямыми (коли обрання здійснює певний орган) виборами. Правопорушення у формі обрання є вчиненим, коли особа добровільно обрана на виборну посаду.

Щодо складу правопорушення участь в організації та проведенні незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території, то йдеться про участь в органах, що проводять незаконні вибори, референдуми – виборчих комісіях чи інших аналогічних органах, інша участь в проведенні виборів, наприклад, в якості кандидата, спостерігача від кандидата.

Участь у незаконних виборах, референдумах лише в якості виборця, на нашу думку, не утворює цього складу злочину.

Вказаний злочин є тяжким, передбачено два додаткових покарання: (1) неонов'язкову конфіскацію майна і (2) обов'язкове позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком від 10 до 15 років.

Частина 6. Політичні та інформаційні заходи

Частиною 6 ст. 111-1 КК передбачена кримінальна відповідальність за такі дії, здійснені в співпраці з державою-агресором та/або її окупаційною адміністрацією, спрямовані на підтримку держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України:

- організація та проведення заходів політичного характеру;
- активна участь у таких заходах;
- здійснення інформаційної діяльності.

Відповідальність за вчинені правопорушення у формі – організації та проведення заходів політичного характеру та здійснення інформаційної діяльності за ч. 6 ст. 111-1 КК настає за відсутності ознак державної зради. Водночас, важливою ознакою цих складів злочину є здійснення вказаних

заходів у співпраці з державою-агресором та/або її окупаційною адміністрацією.

Що розуміється під заходами політичного хакрактеру – частково визначено в п. 2 Примітки до ст. 111-1 – це з'їзди, збори, мітинги, походи, демонстрації, конференції, круглі столи тощо. Тобто фактично необмежені види заходів можуть вважатися політичними.

Ці склади правопорушення є об'ємними, оскільки охоплюють не лише проведення заходів політичного та інформаційного характеру, але й активну участь у таких заходах, це фактично дії по керуванню/направленню т.зв. «масовки».

Щодо активної участі в заходах – це оціночна категорія. Активна участь може полягати, наприклад, у виступах, вигуках у гучномовці, впливі на інших учасників політичного заходу. Лише сама присутність на мітингу, в т.ч. з певним плакатом, не утворює активної участі.

Здійснення інформаційної діяльності – також доволі широка оціночна категорія. По суті будь-яка діяльність із поширення, пошуку, одержання, споживання, зберігання інформації⁸. І дійсно, така будь-яка інформаційна діяльність утворює склад злочину, якщо вона відповідає двом ознакам: (1) здійснюється в співпраці з державою-агресором та/або її окупаційною адміністрацією, (2) має відповідне спрямування – на підтримку держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України.

Злочини за ч. 6 ст. 111-1 КК можуть бути вчинені як на тимчасово окупованій території України, так і поза її межами.

Суб'єкт злочину – загальний, тобто незалежно від громадянства України.

Злочин є особливо тяжким, також передбачено два додаткових покарання: (1) необов'язкову конфіскацію майна і (2) обов'язкове позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком від 10 до 15 років.

Частина 7. Участь у збройних формуваннях, зайняття посад у незаконних судових і правоохоронних органах

За частиною 7 ст. 111-1 КК встановлена відповідальність за дії у формах:

- добровільне зайняття посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території;
- добровільна участь в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, створених на тимчасово окупованій території;
- добровільна участь в збройних формуваннях держави-агресора;

8. Дорогих С.О. Сутність та визначення понять “Інформаційна діяльність” та “Інформаційна діяльність органів влади”. Інформація і право. 2013. №3(9). С. 74-82.
<http://ippi.org.ua/sites/default/files/13dsodov.pdf>

– надання таким формуванням допомоги у веденні бойових дій проти Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

У цій частині, як і в ч. 5, законодавець встановлює ознаку добровільності щодо зайняття громадянином України посади або участі у незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях чи надання їм допомоги.

Суб'єктом цих злочинів може бути лише громадянин України.

Склад злочину добровільне зайняття посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території, на нашу думку, матиме місце, в разі зайняття лише тих посад в таких незаконних органах, що передбачають наявність організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій. Зайняття посад, що не передбачають таких функцій, належить кваліфікувати за ч. 2 ст. 111-1 КК. Для цього складу злочину важливим для кваліфікації є місце його вчинення – на тимчасово окупованій території України (для решти складів, передбачених ч. 7 ст. 111-1 КК, місце вчинення значення не має).

Судові або правоохоронні органи на тимчасово окупованій території є незаконними, якщо вони утворені не відповідно до законів України.

Щодо складу злочину у вигляді добровільної участі в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, створених на тимчасово окупованій території, то він конкурує зі складом злочину, передбаченим ч. 2 ст. 260 КК. В разі участі в таких формуваннях, створених на тимчасово окупованій території, настає відповідальність за ч. 7 ст. 111-1 КК, а в разі участі в інших формуваннях (не на тимчасово окупованих територіях) – діятиме ч. 2 ст. 260 КК.

Вказаний склад правопорушення також передбачає широкий діапазон незаконних дій – від зайняття посад в органах судової влади, правоохоронних органах до надання допомоги збройним формуванням держави-агресора у веденні бойових дій проти України. При цьому надання допомоги може бути у різноманітних формах, у тому числі інформація щодо пересування військової техніки.

Склад злочину добровільна участь у збройних формуваннях держави-агресора має місце в разі добровільного вступу громадянином України до збройних формувань держави-агресора (в т.ч. на тимчасово окупованій території).

Злочин є особливо тяжким, і так само передбачено два додаткових покарання: (1) необов'язкову конфіскацію майна і (2) обов'язкове позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком від 10 до 15 років.

Частина 8. Ознака, що кваліфікує злочин

Перші сім частин передбачають лише прості склади кримінальних правопорушень й законодавець, напевно, мав на меті передбачити в ч. 8 ст. 111-1 КК кваліфікований склад для злочинів, передбачених ч. 5–8 цієї статті.

Однак очевидно, що в цій частині сталася технічна помилка в тексті закону, й законодавець послався не на діяння, передбачені ч. 5–8 цієї статті, а на осіб, зазначених у них. При цьому, в цих частинах згадуються як громадяни України, так і інші особи (за ч. 6 ст. 111-1 передбачена відповідальність незалежно від громадянства України).

Внаслідок цього, під формальні ознаки ч. 8 ст. 111-1 підпадає фактично будь-який злочин, що потягнув загибель людей або інші тяжкі наслідки (ознаку тяжких наслідків у вигляді грошової оцінки шкоди визначено в п. 3 Примітки до ст. 111-1 КК).

При цьому за санкцією ч. 8 передбачено найсуворіше покарання у виді довічного позбавлення волі, що за КПК є підставою для судового розгляду за участі присяжних за клопотанням хоча б одного обвинуваченого.

Тому намагатися виправити згадану помилку лише через тлумачення об'єкта злочину, очевидно, не дасть результату. До виправлення технічної помилки вчинені злочини належатиме кваліфікувати за відповідними ч. 5–7 ст. 111-1, без огляду на кваліфікуючу ознаку. Водночас, при цьому законодавець намагався охопити в ч. 8 додаткові об'єкти злочинів – життя і здоров'я людей та право власності. Якщо в результаті колабораційної діяльності настали загибель людей або інші тяжкі наслідки, за умови неможливості охопити це кваліфікацією за ч. 8 ст. 111-1 може постати питання про сукупність злочинів і необхідність додаткової кваліфікації за іншими статтями КК.

Відмежування від державної зради

Колабораційну діяльність необхідно відмежовувати від державної зради, хоча формулювання об'єктивної сторони злочину державна зрада в диспозиції ст. 111 КК викладено досить загально, тому всі склади злочину, що охоплюються ст. 111-1 КК, вчинені громадянами України, можуть, на перший погляд, виглядати як окремі випадки (в окремих випадках – привілейовані склади) державної зради.

В якості ознак для відмежування, вкажемо такі. Державна зрада завжди вчиняється громадянином України, а колабораційна діяльність – не завжди (хоча саме поняття колабораціонізму логічно стосується в першу чергу громадян України, однак склади злочинів, передбачені самою статтею 111-1 КК, є різними: частина з них за вказівкою диспозиції статті може вчинятися лише громадянами України, а частина – такої вказівки не містить).

Державна зрада може вчинятися на користь будь-якої держави, а колабораційна діяльність – лише на користь держави-агресора. Державну зраду становлять випадки, прямо вказані в ст. 111 КК, зокрема: перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України. В частині 6 ст. 111-1 КК вказано, що відповідальність за здійснення

відповідних політичних заходів та інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором настає за відсутності ознак державної зради.

Загалом, колабораційна діяльність, як і державна зрада, вчиняється на шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України. Тому в розмежуванні обох злочинів (ст. 111 та ст. 111-1) важливе значення матиме судова практика.

Кримінальне провадження щодо юридичних осіб

Важливими змінами, внесеними Законом №2108-IX, є зміни до ст. 96-3 та 96-5 КК, згідно з якими, вчинення від імені юридичної особи її уповноваженою особою кримінальних правопорушень за ст. 111-1 КК є підставою для кримінального провадження щодо такої юридичної особи. Захід кримінально-правового характеру, що застосовується за це правопорушення – ліквідація юридичної особи та конфіскація її майна (ст. 96-8, 96-9 КК).